№ 285 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 22 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ   1910   ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 22 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ № 285

ԵՐԵՍՈՒՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւն բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

ԴԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

ՀԱԼԼԵԻ №1 — 25 հատ 38 կոպ.
ԱՐՏԻՍՏԻՉԵՍԿԻ — 25 հատ 30 կ.
ԽԱՆ-ԿԵՖԻ — 25 հատ 30 կ.
ՕԲՐԱԶՑՕՎԻԱ — 25 հ. 25 կ., 10 հ. 10 կ.
ԵԱԻՍ — 25 հ. 25 կ., 10 հ. 10 կ.
ՎԵՆԵՐԱ — 25 հ. 15 կ., 10 հ. 6 կ.
ԻԴԵԱԼ — 25 հ. 15 կ., 10 հ. 6 կ.
ՀԱԼԼԷԻ — 25 հ. 15 կ., 10 հ. 6 կ.
ՓՈՒՐՕՐ — 25 հ. 15 կ., 10 հ. 6 կ.

ФАБР МАРКА 1910 Т-ВА «КОМЕТА» ТИФЛИСЪ
ԾԽԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ „ԿՈՄԷՏԱ“ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է

ՌԵՆՈՄԷ — 10 հատ 5 կ.
ՕՖԻՑԵՐՍԿԱՅԱ — 25 հ. 15 կ., 10 հ. 6 կ.
ՄԻՆԻՕՆ — 25 հ. 15 կ., 10 հ. 6 կ.
ՇԻՐԱԿ — 10 հատ 3 կ.
ՐՕՍԿՕՇ — 25 հ. 10 կ., 10 հ. 6 կ. և 10 հ. 4 կ.
ԲԱՐԲԱ — 20 հատ 5 կ.
ՋՎՕՆ — 20 հատ 5 կ.
ԷԽՕ — 20 հատ 5 կ.
ՍՎԷՏ — 20 հատ 6 կ.

ԾԽԱԽՈՏ 1 ֆունտը 9 րուբլի, 10 րուբլի

(չ. ու. կ.) 1401. 4—2

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1911 ԹՒԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(39-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, 11 ամսվանը նոյնպէս 10 ր., 10 ամսվանը 9 ր., 9 ամսվանը 8 ր., 8 ամսվանը 7 ր., 7 և 6 ամսվանը 6 ր., 5 ամսվանը 5 ր., 4 ամսվանը 4 ր., 3 ամսվանը 3 ր., 2 ամսվանը 2 ր., 1 ամսվանը 80 կ. և 20 կ. պոստի ծախք։

Ամերիկայի բաժանորդները պիտի վճարեն տարեկան 6 դոլլար. Եւրոպայի բաժանորդները 32 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները 120 ղրուշ։

Հասցէներ փոխելու համար պէտք է ուղարկել [illegible] 40 կոպ. նամականիշով։

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով ստացվում են մի շարք անախորժ անկարգութիւններ, որոնք զրկում են խմբագրութեան հնարաւորութիւնից յունվարի 1-ից կանոնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ։

Հին բաժանորդներից խնդրվում է կպցնել փոխադր. բլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով։

Մեր հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

„ՏԱՐԱԶԻ“ 24 ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՎ յատուկ №-Ալմանախ, նուիրված անվեհեր Վեհափառ Կաթողիկոս Տ. Տ. Մատթէոս Բ.-ի յիշատակին, հանգուցեալ Կաթողիկոսի, ս. Էջմիածնայ Մայր Աթոռի և Հայկազեան նուիրական սրբազան վայրերի, լոյս տեսաւ փառահեղ հրատարակված ուրբաթ, դեկտեմբերի 17-ին։ Այս ալմանախ—№-ը «ՏԱՐԱԶԻ», Թալոյն և ամեն տան անհրաժեշտ զարդ, մինչև ամսիս վերջը արժէ 50 կ., իսկ նոր տարուց՝ 1 ր. հատը։
Դիմել՝ Тифлисъ, «Бюро Печати», Елизаветинская 39.
ա. (չ. ու.) 1387. 6—3

→ ԵՐԵՒԱՆ ՔԱՂԱՔՈՒՄ ←
ԹԱՏՐՈՆ Ե. Բ. ՋԱՆՓՈԼԱԴԵԱՆԻ
Երևանի նախկին ակումբի շինութիւնը՝ հիմնական վերաշինութեամբ, յարմարեցված է յատկապէս Թատրոնի համար։ Առանձին պատուէրով բերված է բոլորովին նոր, շքեղ դեկորացիա։ Կան բուտաֆոր, ռեկվիզիտ և ամեն յարմարութիւններ։
Պ. պ. սիրողները կարող են դիմել. Въ гор. Эривань, Театръ ДЖАНПОЛАДОВА. Тифлисъ, Контора „Энергія“. Пушкинск. № 3.
(չ. շ.) (առ). 1404. 15—1

Թատրոն „ԻԼԼԻՒԶԻՕՆ“ Ս. Օ. Իվանիցկայայի
Այսօր, չորեքշաբթի, դեկտեմբերի 22-ին ցոյց կը տրվի սեփական նկար
ՆՈՐԻՆ ՍՐԲՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ՄԱՏԹԷՈՍ II-ի թաղումը
Այսօր ծրագրի լրիւ փոփոխութիւն։ Վերջին նորութիւններից ամենաաչքողն է Պատէ ժուրնալ № 88-ը, որը պարունակում է ամենավերջին եղելութիւնները օրվայ չարիքներից թէ Ռուսաստանում և թէ արտասահմանում։
(ա) 1405 1—1

ՆՕՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԴԵՂԱՏԱՆ ՄԹԵՐՔՆԵՐԻ
ԱՌԵՒՏՐԻ
ԹԻՖԼԻՍ, ԲԱԳՈՒ, ԲԱԹՈՒՄ.
Adresse Télégraphique SANITAS
Адресъ Телеграммъ САНИТАСЪ Тифлисъ
ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԷՅԿԱԼԻՊՏԵԱՆ
ԼԵՊԷՇԿԱՆԵՐ
հազի եւ խռխռոցի դէմ
միայն Sweetmeat ֆաբրիկայի, Լոնդոնում։
1408. 1—1

Թիֆլիսի Ժողովարան
Երկուշաբթի, դեկտեմբերի 27-ին
ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԷՍ
Հիւրերը՝ անդամների յանձնարարութեամբ մուտքի համար վճարում են 1 ր. Դիմակաւորվածները ձրի։
[illegible]
(չ. ս.) ստ. 1413 2—1

ՎԵՐԻՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ՀԱՄԱԿՐԵԼԻ ՄԻ ԳՈՐԾ

«Մշակի» երեկվայ համարում մենք տպեցինք Մոսկվայից ստացված մի հեռագիր այն խոշոր նուիրատուութեան մասին, որ արել է կտակով հանգուցեալ Աթանաս Ժամհարեանը, յատկացնելով 250,000 րուբլի գումար՝ հիմնելու բարձրագոյն գիւղատնտեսական դպրոց Կովկասում։

Այդ նուիրատուութիւնը պատիւ է բերում ոչ միայն հանգուցեալի սրտին, այլ և նրա ճշգրիտ ըմբռնմանը մեր ժամանակի զգալի խոշոր կարիքներից մէկի անհրաժեշտութեան։

Գիւղատնտեսական կրթութեան պահանջը ներկայումս դարձել է աղաղակող մեր երկրում։

Մեր ժողովրդի մեծագոյն մասը ապրում է գիւղատնտեսական աշխատանքով և նրանով է հայթայթում իր ապրուստի միջոցները։ Եւ հազիւ մի եօթերորդ մասը ազգաբնակութեան ազատ է այդ աշխատանքից և հիմնել է իր կենցաղը ուրիշ արհեստի և զբաղմունքի վրա։

Սակայն գիւղատնտեսական այդ աշխատանքը գտնվում է չափազանց անմխիթարական վիճակի մէջ։ Նա առաջ է տարվում անկատար եղանակով և զրկված է այն բարւոքումներից, որոնք մշակված են եւրոպական գիտութեան և փորձի շնորհիւ։

Տուէք այդ գիտութիւնը և փորձը մեր ժողովրդին, զինեցէք նրան ձեռնտու մեքենաներով, օժտեցէք նրան աւելի կատարեալ տեխնիկայով, պարարման նիւթերով և բեղմնաւոր սերմացուներով, դիւրացրէք մթերքների ներմուծելը և արտահանելը, ծածկեցէք երկիրը ոռոգման առուների ցանցերով, կազմակերպեցէք արդիւնաբեր ոյժերի համախմբումներ—և ահա դուք կը տեսնէք, որ մեր երկիրը կը բանայ նոր հարստութիւնների շտեմարաններ և կարողութիւն կը տայ, որ մեր ազգաբնակութիւնը ապրի աւելի ճոխ կեանքով և ապահովի գալիք սերունդների ապրուստը հաստատուն միջոցներով։

Աթանաս Ժամհարեանի նուիրատուութիւնը գալիս է բաւարարութիւն տալու բուն ժողովրդական կարիքի և ուժեղացնելու մեր երկրի կուլտուրական տարրերը գոյութեան կռւի համար։

Դա այն գեղեցիկ նուիրատուութիւններից մէկն է, որոնք կոչված են դրական դեր կատարելու մեր երկրում և զարգացնելու ազգաբնակութեան ընդունակութիւնները ընդարձակ ժողովրդական արդիւնաբերութեան ամենախոշոր ասպարէզներից մէկում։

Ա. Քալանթար

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՄԱՀՎԱՆ ՇՈՒՐՋԸ

—

Էջմիածին, 20 դեկտեմբերի

Կաթողիկոսի մահվանից յետոյ անմիջապէս առաջին ցաւակցական հեռագիրը ստացվել է Երևանի նահանգապետ կոմս Տիզենհաուզենից և երկրորդը Կովկասի Փոխարքայ կոմս Վորոնցով-Դաշկովից։

Ահա Փոխարքայի հեռագիրը, ուղղված սինոդական պրոկուրորին.

Թիֆլիս, 11 դեկտեմբերի.

Մեծ վշտով իմացայ Նորին Սրբութեան խորապէս յարգված Կաթողիկոսի մահը։

Կոմս Վորոնցով-Դաշկով

Ահա նահանգապետի հեռագիրը.

Երևան, 11 դեկտեմբերի.

Ցնցված եմ Նորին Սրբութեան Պատրիարք-Կաթողիկոսի մահվան վշտալի լուրով։

Նահանգապետ Տիզենհաուզեն

Էջմիածին, 20 դեկտեմբերի

Վրաստանի էկզարխ Ինոկենտի արքեպիսկոպոսը [illegible] դեկտեմբերի 12-ին, տեղապահ Գէորգ արքեպիսկոպոսին.

Հաճեցէք ընդունել իմ ցաւակցութեան արտայայտութիւնը Նորին Սրբութիւն Կաթողիկոսի մահվան առիթով։ Վշտանում եմ, որ այդքան կարճ ժամանակի համար Աստուած սահմանեց Նրան կառավարել Էջմիածնի պատրիարքական աթոռը։ Թող ամեն բանի մէջ լինի Աստուծու սուրբ կամքը։ Չերմեռանդութեամբ խոնարհվենք Նրա կամքի առաջ։

—

Տեղապահ Գէորգ արքեպիսկոպոս անմիջապէս հետևեալ պատասխան հեռագիրն է ուղարկել Պետերբուրգ, սրբազան էկզարխին, դեկտ. 13-ին.

Նորին Բարձր Սրբազնութիւն Ինոկէնտի արքեպիսկոպոսին, Վրաստանի էկզարխին.

Հաճեցէք ընդունել Էջմիածնի միաբանութեան և իմ երախտագիտութիւնը ցաւակցութեան զգացմանց արտայայտութեան համար Հայաստանեայց եկեղեցու Պետի՝ Նորին Սրբութեան Մատթէոս II-ի մահվան առիթով։

—

Կոմսուհի Վորոնցովա-Դաշկովան հետևեալ հեռագիրն է ուղարկել տեղապահ սրբազանին դեկտ. 17-ին Թիֆլիսից.

Այս րոպէիս վերադարձայ Թիֆլիսի Ներսէսեան(?) օրիորդական կրթական հաստատութիւնից, ուր, ըստ ցանկութեան դպրոցի գլխաւոր անձանց և հայ-լուսաւորչական սանուհիների կատարվեց հոգեհանգիստ հանգուցեալ քահանայապետին Էջմիածնի, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս պատրիարք Մատթէոս II-ի մահվան առիթով։ Բոլոր հանդիսականները և սանուհիները վերառաքեցին ջերմ աղօթք Բարձրեալին մեծ ծերունու հոգու հանգստութեան համար, ցաւեցին, որ զրկված են հնարաւորութիւնից ողողել իրանց արտասունքով սիրեցեալ Հովուապետի սուրբ գերեզմանը։ Նրանք լցված են խորին և անասելի վշտի զգացումներով։

—

Տեղապահ սրբազանի պատասխանը կոմսուհի Ե. Վորոնցովա-Դաշկովային.

Խոնարհաբար խնդրում եմ Ձեր պայծառափայլութիւնից Էջմիածնի միաբանութեան և իմ կողմից ընդունել հոգեկան երախտագիտութիւն ցաւակցութեան զգացմանց արտայայտութեան և աղօթքների համար։ Օրհնում եմ ուսուցիչներին և աշակերտուհիներին Ձեր բարձր խնամքի յանձնված Նունէի դպրոցի։ Թող Աստուած ընդունէ Նրանց արդար աղօթքը և պահպանէ Նրանց ս. Հոգու հովանու ներքոյ։»

—

Ռուսաց Գործակալութիւնը Կաթողիկոսի Թաղման առիթով ուղարկել է հետևեալ շրջաբերական հեռագիրը.

Էջմիածին, 20 դեկտեմբերի

Եկեղեցու ներկայացուցիչների, Փոխարքայի ներկայացուցիչ սենատոր [illegible], 120 պատգամաւորների [illegible] Կաթողիկոսի թաղումը [illegible] Մեծ Հայաստանի [illegible] [illegible] եկեղեցու ներկայացուցիչներ [illegible] Նուիրակներ [illegible].

—

Կ. Պոլսի Ազգային Ժողովի նախագահ Ալաջեանի(?) հետևեալ ցաւակցական հեռագիրն է ուղարկել, դեկտ. 13-ին.

«Հայոց Ազգային Ժողովը խորապէս յուզված այն դառն կորստեամբ, որ ունեցաւ ազգն յանձին Նորին Սրբութեան եկեղեցու գերագոյն պետին, Մատթէոս Բ.-ի, խնդրում է Ձեր ամենապատուութիւնից ընդունել իր անկեղծ վշտակցութիւնները և թարգման կանգնել սինօդի մօտ յայտնելով նրան ժողովի և համօրէն ազգի խոր վիշտը։»

—

(Հեռագրով)

Էջմիածին, 20 դեկտեմբերի

Կիրակի երեկոյեան գումարված պատգամաւորների ժողովը, երկար խորհրդակցութիւնից յետոյ, որոշեց հիմնել մի ընդհանուր կրթական ֆոնդ յանուն և ի յիշատակ հանգուցեալ Մատթէոս Բ.-ի, պահելով հաւաքվելիք գումարները Էջմիածնի սինօդում աւանդ մինչև նոր կաթողիկոսի գալուստը։

Ժողովը զբաղվեց նաև այն միջադէպով, որ տեղի է ունեցել հանգուցեալ Հայրապետի և Կարապետ եպիսկոպոսի միջև, որպիսի դէպքից մի որոշ խմբակ կամենում էր օգտվել գրգռումներ առաջ բերելու և հասարակական կարծիքը որոշ անձանց դէմ լարելու նպատակով։ Երբ ժողովի մեծամասնութեան համար որոշվեց այդ յետին միտքը, նա ընտրեց մի մասնաժողով և յանձնեց ձեռք բերել Կարապետ եպիսկոպոսի հրաժարականը և ապա զեկուցումն տալ պատգամաւորներին։ Հրաժարականի պատճէնը ստացվեց Կարապետ եպիսկոպոսից։ Մասնաժողովի զեկուցման հիման վրա պատգամաւորների մի մասի ժողովը (մեծամասնութիւնը մեկնած լինելով) գտաւ, որ գրութեան ոճը ըստ տոնի և կարգապահութեան թոյլատրելի չէ, բայց գրութիւնը վրդովեցուցիչ ոչ մի հանգամանք չէ կրում. միևնոյն ժամանակ ժողովը գտաւ, որ միաբանութեան մնացեալ մասի վարմունքն ևս կոռրեկտ չէ եղել։ Մանրամասնութիւնները նամակով։

Ճեմարանի Մանկ. Խորհուրդը որոշել է յաւերժացնել Մատթէոս Բ.-ի յիշատակը, հիմնելով մի ֆոնդ, որի տոկոսներով պէտք է հրատարակվեն գիտական-հայագիտական աշխատութիւններ, նոյն խորհրդի տնօրէնութեամբ։ Արդէն հանգանակված է մօտ 500 ր. և յոյս կայ հաւաքել 5,000 ր. գումար։

—

Մեսրոպ եպիսկոպոս Տէր-Մովսէսեան (պատրիարքի կողմից իբրև ներկայացուցիչ նշանակված «Մովսէս արքեպիսկոպոսը» նա է եղել) և Հ. Առաքելեան, իբրև ներկայացուցիչներ՝ առաջինը Թիւրքիայի հայ հոգևորականութեան և երկրորդը հայոց ազգ. երեսփ. ժողովի՝ ուղարկել են Էջմիածնից սրբազան պատրիարք Դուրեանին և ազգ. երեսփ. ժողովի նախագահին հետևեալ հեռագիրը, դեկտ. 20-ին.

«Կատարեցինք մեզ վրա դրված տխուր պարտականութիւնը՝ ներկայացնել Թիւրքիայի հայերին Նորին Սրբութիւն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Մատթէոս Բ.-ի յուղարկաւորութեան հանդէսին։ Շնորհակալութիւն մեզ ցոյց տուած մեծ պատուի համար։ Նորին Սրբութեան յուղարկաւորութիւնը և թաղումը կատարվեց մեծ հանդիսաւորութեամբ, ի ներկայութեան Նորին Կայսերական Մեծութեան Կովկասի Տէր Փոխարքայի օգնականի և ներկայացուցչի, քաղաքացիական և զինուորական իշխանութիւնների, Վրաստանի էկզարքոսի, վրաց ազնուականութեան, Կովկասի գլխաւոր ազգութիւնների և քաղաքների, հայկական բոլոր համայնքների և հաստատութիւնների ներկայացուցիչների»։

Բացի այս հեռագրից, Հ. Առաքելեան այս օրերս ուղարկելու է Ազգային Երեսփոխանական ժողովին մի զեկուցում, մանրամասն նկարագրելով հանգուցեալ Կաթողիկոսի գործունէութիւնը, նրա մշակած ծրագիրները, վերջին օրերի անցքերը, թաղման հանդէսը և առաջիկայ կաթողիկոսական ընտրութեան մասին իր ունեցած հայեացքները։

—

Հանգուցեալ Մատթէոս Կաթողիկոսի գրասեղանի դարակի թղթերի մէջ գտնվել է իր ձեռքով հայերէն գրած և ռուսերէն Յուսիկ վարդապետի ձեռքով թարգմանված հրաժարական գրութիւն, յանուն Նորին Կայսերական Մեծութեան, որի մէջ յայտնում է, որ անկարող զգալով իրան վարել Հայաստանեայց եկեղեցու հովուապետութեան ծանր և պատասխանատու պաշտօնը, խնդրում է թոյլատրել իրան հրաժարվել կաթողիկոսական գահից, քաշվել մի վանք՝ աղօթելու Նորին Մեծութեան համար։ Հայրապետի ունեցած այս դիտաւորութեան մասին, որ, սակայն, չէ իրագործել, ոչոք տեղեկութիւն չէ ունեցել, բացի Յուսիկ և Բագրատ վարդապետներից, որոնց պատուիրել էր ոչոքի չը յայտնել և որոնք աղերսել էին Հանգուցեալին յետ կանգնել այդ դիտաւորութիւնից։

Հ. Առաքելեան

—

Երէկ, առաւօտեան ժամը 6-ի գնացքով Էջմիածնից Թիֆլիս վերադարձան քաղաքագլուխ Ա. Խատիսեան, Թիւրքիայի Ազգ. Երեսփ. ժողովի ներկայացուցիչ Հ. Առաքելեան, Բարեգործ. Ընկ. պատգամաւորներ բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան, Ս. Յարութիւնեան և ուրիշ շատ պատգամաւորներ։

—

Նոր-Նախիջևանի Հայոց Բարեգործական Ընկերութիւնը հետևեալ հեռագիրն է ուղարկել դեկտ. 19-ին տեղապահ արքեպիսկոպոսին.

«Էջմիածին, սրբազան Գէորգ արքեպիսկոպոսին, կաթողիկոսական տեղապահին.

«Նոր-Նախիջևանի Հայոց Բարեգործական Ընկերութիւնը այսօր, երբ մեր պաշտելի Պատրիարք և Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Մատթէոս Բ.-ի աճիւնները հողին են յանձնվում, արտայայտում է իր անկեղծ վիշտը, համոզված, որ սիրոյ ինքնազոհութեան և ժողովրդին, օրէնքին ու պարտականութեան անձնուիրութիւնը, որոնք կազմում էին Հանգուցեալի բնաւորութեան յատկանիշ գծերը և որոնք պէտք է միշտ և անփոփոխ ծառայեն Նախաթոռ Էջմիածնի պատրիարքական գահի իբրև լաւագոյն և թանգագին զարդ կը գտնեն փառաւոր և արժանաւոր հետևորդներ նրա յաջորդների մէջ»։

Նախագահ ընկերութեան՝
Գ. Ջալխուշեան

—

Պեատիգորսկ, 16 դեկտեմբերի

Ամսիս 12-ին Աստրախանի հայոց կոնսիստորիայից հեռագիր ստացվեց Վեհ. Հայրապետի մահվան մասին։

Ամսիս 15 ին, հրաւիրմամբ ծխատէր Աբրահամ քահանայի, տեղի ունեցաւ Պեատիգորսկում արտակարգ ժողով։ Հայր Նախագահը առաջարկում է ոտքի կանգնել Վեհի յիշատակը յարգելու, որից յետոյ ժողովը որոշում է նախ ցաւակցական հեռագիր ուղարկել Պեատիգորսկի հայ հասարակութեան կողմից տեղակալ Գէորգ արքեպիսկոպոս Սուրէնեանին, երկրորդ՝ հեռագրել Երևան Տէր-Մարտիրոսեան Սիրականին լինել պատգամաւոր Պեատիգորսկի հայ հասարակութեան կողմից. երրորդ՝ առաջարկվում է մի որդեգիր պահել մեր ծխ. դպրոցում Վեհի անունով։ Հէնց այդ նպատակը իրագործելու համար իսկոյն և եթ հանգանակութիւն է բացվում և հաւաքվում է 107 ր. 50 կ. ընտրվում է մի յանձնաժողով 3 մարդուց բաղկացած, այդ գումարը լրացնելու համար որպէսզի այդ գումարի տոկոսով մի չքաւոր աշակերտի հագուստը, դասական պիտոյքները և թոշակը հոգացվի, յանուն Վեհափառի։ Ժողովը հաւաքած գումարը յանձնում է հոգաբարձութեան։ Ժողովը փակվեց ժամը 10-ին։ Աբծուանիկ

—

Վլադիկավկազ, 17 դեկտեմբերի

Կիրակի օր, ամսիս 12-ին, հեռագիրը գուժեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի անսպասելի մահվան լուրը։ Նոյն երեկոյեան կատարվեց առաջին հոգեհանգիստը։ Հոգեհանգստից յետոյ տեղի ունեցաւ ծխականների ժողով, թէ ինչպէս յարգել Վեհափառի յիշատակը։ Ժողովը որոշեց՝ 1) անմիջապէս ցաւակցական հեռագիր ուղարկել տեղակալին. 2) Երկու պատգամաւոր ուղարկել թաղմանը ներկայ գտնվելու համար. 3) Դագաղի վրա պսակ դնել Վլադիկավկազի հայ հասարակութեան կողմից։ 4) Երեքշաբթի օրը մատուցանել պատարագ և հոգեհանգիստ կատարել։ Երեքշաբթի օրը, ամսիս 14-ին, վաղ առաւօտվանից լսվում էր տեղիս հայոց եկեղեցու մելամաղձոտ զանգահարութիւնը... Ժամը 11-ին եկեղեցում և բակում ժողովվել էր երկու սեռի հոծ բազմութիւն... Պատարագից յետոյ Յակոբ քհն. Սաւիկեանցը շատ զգացված քարոզ խօսեց։

Ներկայ էր մեծ բազմութիւն, տեղիս ծխական դպրոցի ուսուցչական խումբը, իր աշակերտ-աշակերտուհիներով։ Այդ օրը, 1-ին և 2-րդ իգական և արական գիմնազիաների վարչութիւնները արձակել էին հայ աշակերտ-աշակերտուհիներին։

Ներկայ էին առաջին ռէալական դպրոցի հայ աշակերտները։ Հոգեհանգստից յետոյ կայացաւ բազմամարդ ժողով, Վեհափառի յիշատակը յաւերժացնելու համար։ Հայր Սաւիկեանը կարդալով անցեալ ժողովի արձանագրութիւնը, առաջարկեց մէկին ընտրել ժողովը կառավարելու համար. ժողովականները ընտրեցին իրան։

Ժողովը միաձայն որոշեց. 1) ի նշան սգի մօտ ապագայում կայանալիք հայկական երեկոյթը, որի արդիւնքը հասնում է տեղիս ծխ. դպրոցին, այս տարի բոլորովին չը կայացնել, այլ երեկոյթից սպասելիք գումարը, այն է 1500 ր. ժողովել և յանձնել հոգաբարձութեանը. 2) Ծխական դպրոցում պահել մի թոշակաւոր. 3) Ընտրվեցին թաղմանը ներկայ գտնվելու համար Վլադիկավկազի հայ ժողովրդի կողմից, Ն. Ի. Տէր-Աբրահամեանց և Ս. Ի. Իզբաշեանց։

Ի նշան սգի 3 օրով ծխ. դպրոցում, և դպրոցին կից արհեստանոցում պարապմունքները դադարեցվեցին։

Երեքշաբթի օրը, ամսիս 14-ին բոլոր հայերի խանութները և առևտրական տները փակ էին ամբողջ օրը։

Թափառական

—

Գորիս, 12 դեկտեմբերի

Երէկ երեկոյեան ծխական դպրոցի դահլիճում պէտք է կայանար յօգուտ նոյն դպրոցի ներկայացում։

Ներկայացման սկզբում յանկարծ լսվեց եկեղեցու զանգերի տխուր ղօղանջիւնը և ապա մի քանի րոպէից յետոյ պարզվեց, որ հեռագիր է ստացված, որը գուժում է Վեհափառ Կաթողիկոսի անակնկալ մահը։

Շատ ծանր տպաւորութեան տակ, սիրողները յայտնեցին հասարակութեան ազգային մեծ կորուստի մասին և ներկայացումը յետաձգվեց։

Երկսեռ հասարակութիւնը շատ տխուր տպաւորութեան տակ թողեց և հեռացաւ դահլիճից։

Հետևեալ օրը, կիրակի խուռն բազմութեան և գաւառապետի ներկայութեամբ ու վարչական այլ հաստատութիւնների ծառայողների ս. Լուսաւորիչ եկեղեցում կատարվեց հոգեհանգիստ, ուր «Գաւառի» խմբագիր Տէր-Մինասեան մի քանի զգացված խօսքերով գծագրեց հանգուցեալ Կաթողիկոսի անցեալը, ծանօթացրեց հասարակութեան Իզմիրլեանի կենսագրութեան հետ և բացատրելով Երկաթէ պատրիարքի և նորոգ հանգուցեալ Իզմիրլեան Կաթողիկոսի մահվամբ ազգին հասած սուգը, շեշտեց որ անհրաժեշտ է մի ներկայացուցիչ ունենալ ս. Էջմիածնում թաղման օրը ներկայ լինելու։

Հոգեհանգստից յետոյ ծխական դպրոցի հոգաբարձական և ուսուցչական խառն ժողովը մի հեռագրով իր կսկիծը յայտնեց հոգաբարձութեան, ուսուցիչների և աշակերտութեան կողմից տեղապահ Սուրէնեան արքեպիսկոպոսին, հետևեալ բովանդակութեամբ.

«Գորիսի ծխական դպրոցի վշտացեալ կազմերը, համակված համայն հայութեան հասած վշտով, ողբում են անփոխարինելի Վեհափառ Կաթողիկոս Իզմիրլեանի անակընկալ մահը»։

Հոգաբարձութիւնը որոշեց նաև իր գործունէութեան ընթացքում հանգուցեալ Կաթողիկոսի յիշատակը յարգելու համար պահել դպրոցում աղքատ դասակարգից երկու որդեգիր։ Որոշեց նաև ի նշան սուգի դըպրոցի պարապմունքները դադարեցնել մինչև թաղումը. ամսիս 19-ը։

Մի մեծ և սարսափելի ծանր տպաւորութիւն թողեց ազգի միաձայն հաւանութեամբ ընտրված Վեհափառ Իզմիրլեանի մահը, որքան ազգօգուտ ծրագիրներ յօդս ցնդեցին Նրա մահվամբ։

Սաղանդարեան

ՆՈՐ-ՏԱՐԻՆ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ

Լոնդոն, 20 դեկտեմբերի

Նոր-Տարվայ առիթով նոր պէրեր չը նշանակվեցին։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 20 դեկտեմբերի

«Նոր. Վիէնէր» հաղորդում է.

«Կայսրը դեկտեմբերի 19-ին ներկայ եղաւ Շէնբրուննում ընտանեկան ճաշին և ողջութեամբ զրուցեց կայսերական տան անդամների հետ, որոնք շնորհաւորեցին կայսրի Նոր-Տարին։ Կայսրի առողջական դրութիւնը միանգամայն բաւարար է։ Յոյս կայ, որ թեթև հարբուխը մի քանի օրից կանցնի»։ (Հ. Գ.)

—

Բեռլին, 20 դեկտեմբերի

Սան-Ջուլիանօ և Էրենտալը հեռագիրներ փոխանակեցին Բէտման-Գոլվէգի հետ Նոր-Տարվայ առիթով։ (Հ. Գ.)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգ, 20 դեկտեմբերի

Մինիստրների խորհրդի քննութեան ներկայացվեց տեղական տնտեսութեան գործերի գլխաւոր վարչութեան որոշումը Դումայի անդամներից մի քանիսի յարուցած հարցի առիթով մտցնել Լեհական թագաւորութեան նահանգներում զեմստվային հասարակական ինքնավարութիւն։ (Հ. Գ.)

—

Օդեսսա, 20 դեկտեմբերի

Քաղաքապետը հրատարակեց պարտադիր որոշում, որի համաձայն 500 րուբլի տուգանք կամ 3 ամսով բանտարկութիւն է որոշվում յանցաւոր գործողութիւնները և յանցաւորի անձնաւորութիւնը գովաբանելու համար, ստայօդ տեղեկութիւններ ու լուրեր յարուցելու համար, որոնք դէմ կը լինեն կառավարութեան, աշակերտութեան գրգռման համար՝ պարապմունքները դադարեցնելու նպատակով, ինքնակամ միջոցներ կրթական հաստատութիւններում, արդիւնաբերական և հասարակական հիմնարկութիւններում՝ սպառնալիքներով, բռնութիւններով, շինութիւնները փչացնելով պարապմունքները խանգարելու համար։

—

Վլադիվոստոկ, 20 դեկտեմբերի

Սեդանկի և Պերվայա-Րեչկա կայարանների միջև № 4 գնացքում, բագաժնի վագոնում, փականը կոտրելով կողոպտել են 30,000 րուբլի։ Կոնդուկտորը անզգայ դրութիւնից յետոյ մեռաւ։ (Հ. Գ.)

—

Հելսինգֆորս, 20 դեկտեմբերի

Սկսվեցին սէյմի ընտրութիւնները։ Հելսինգֆորսում 64,700 մարդուց մինչև ցերեկ. ժամը 1-ը ընտրութիւններին մասնակցեցին 5,600 մարդ։ (Հ. Գ)

—

Սոֆիա, 20 դեկտեմբերի

Ժողովրդական կուսակցութեան պարագլուխ Տէօդորօվը նախկին մինիստրների բացատրութիւնները գտնում է պակասաւոր։

Տեղի ունեցաւ Պատեկովի թաղումը ստամբոլցի բազմաթիւ պատգամաւորութիւնների ներկայութեամբ։ Մարմինը դուրս տանելուց առաջ հանգուցեալի տունը եկաւ Ֆէրդինանդ թագաւորը, որ այրիին ցաւակցութիւն յայտնեց։ (Հ. Գ.)

—

Աթէնք, 20 դեկտեմբերի

Ներքին գործերի մինիստրը այցելեց երկրաշարժից վնասված տեղերը։ Լեխենում համարեա բոլոր տները քանդվել են։ Բնակիչների մեծ մասը փախել է Պատրաս և Պիրգօս։ Մինչև այժմ զգացվում են թեթև ստորերկրեայ հարուածներ։ Անձրևներ են գալիս կարկտախառն։ (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ.—«Нов. Время» լրագիրը հաղորդում է ռուսաց կառավարութեան պատասխանի բովանդակութիւնը գերմանական նօտային։ Երկու կողմերն էլ համաձայնել են՝ սահման խնդիրների նկատմամբ չը մասնակցել այն կոմբինացիաներին, որոնք դէմ են այս կամ այն պետութեան։ Մասնաւոր հարցերը լուծվում են փոխադարձ համաձայնութեամբ։

Բնորոշելով հանգուցեալ Կաթողիկոսին, «Нов. Время» լրագիրը ասում է, որ նրա բնորոշ գիծը նրա խիստ օրինականութիւնն էր, որ դուրս չէր գալիս շատերին։

—

Վլադիվոստոկ.—Ժանտախտը մեծ չափեր է ընդունում։ Լրագիրներին արգելված է տեղեկութիւններ տալ հիւանդութեան մասին։

—

Պեատիգորսկ.—Նահանգական դատարանի նախագահը Մովսէսեան անունով մի հայի դատապարտեց վեց տարով տաժանակիր աշխատանքների՝ ցերեկի դիրեկտոր Տրուցցիի կեանքի դէմ մահափորձ կատարելու համար։

—

Սիմֆերոպոլ.—Արժանահաւատ աղբիւրներից հաղորդում են, որ գեներալ Դումբաձէն հրաժարական է տալիս հիւանդութեան պատճառով։

—

Կրասնոեարսկ.—Նայդէնօվի ոսկէ հանքերում սպանել են կառավարիչ Նարբեէին, նրա կնոջը և երկու երեխաներին։ Յափշտակված գումարը հասնում է մօտ 25,000 րուբլու։

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ՊՈՐՏՈՒԳԱԼԻԱ

Մադրիդ, 20 դեկտեմբերի

Դեկտ. 14-ին Մուլէյ-Հաֆիզը վաւերացրեց սպանո-մարոկկեան համաձայնութիւնը։ (Հ. Գ.)

—

Մադրիդ.—Լուրերին նայած, նախկին թագաւոր Մանուէլի մօտ են կանչված ականաւոր ռօեալիստներ։ Տեղի ունեցան մի քանի կարևոր խորհրդակցութիւններ։

Մինիստրները ժողովներ են գումարում Պօրտուգալիայի դէպքերի առիթով։ Նաւատորմին հրամայված է պատրաստ լինել։

—

Մադրիդ.—Պորտուգալիայում սկսվել է ուժեղ հակահանրապետական յուզմունք գաւառական գնդերի մէջ։ Միապետականների դաւադրութեան մէջ մասնակցում էին աչքի ընկնող անձեր։ Մտադրութիւն կար գահ բազմեցնել Օպօրտի դքսին։ Երեք մարտանաւ դիմեցին ծովը։

—

Մոսկվա.—«Русское Слово» թերթի Լիսաբոնի թղթակիցը դադարեց հեռագիրներ ուղարկել ցենզուրայի խստութեան պատճառով։ Պօրտուգալական դէպքերի մասին արտասահմանեան թղթակիցները տեղեկութիւններ են հաղորդում նամակներով։

—

Բեռլին.—Լրագրական աշխատակցի հետ զրուցելիս պօրտուգալական յայտնի մի հանրապետական յայտնեց, թէ միապետութեան վերականգնումը Պօրտուգալիայում անհնարին բան է։

—

Պարիզ.—Հաղորդում են, որ Պօրտուգալիայում ուժեղ շարժում է սկսվել բանւորների մէջ, որոնք դժգոհ են հանրապետական կառավարութեան՝ գործադուլների մասին հրատարակած հրովարտակներից։ Խօսում են՝ իբր սօցիալիստները անջատվել են հանրապետականներից։ Բանւորները թռուցիկներ են հրատարակել կառավարութեան դէմ, որ խաբեց պրօլետարիատին։ Լրագիրները լի են յուզիչ տեղեկութիւններով։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Թաւրիզ, 20 դեկտեմբերի

Սպասվում է Րահիմ-խանը, որին հրաւիրել է գեներալ-նահանգապետը իրան օգնելու համար ընդդէմ իր հակառակորդների։

Քաղաքային վարչութիւնը նոր բնակարան փոխադրելու առիթով տեղի ունեցաւ հանդէս։ Եկաւ գեներալ-նահանգապետը։ Օտարազգի հիւպատոսներից ներկայ էր Թիւրքաց հիւպատոսը։

Երկու ժամ ընդհատումից յետոյ հեռագիրը վերականգնվեց Ուրմիայի հետ։

Տեղումս ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, Րահիմ-խանը միութիւն է հաստատել շահսէվանների պարագլուխների հետ՝ իբր դրութիւնը Ղարադաղում ամրացնելու նպատակով։ Գեներալ-նահանգապետին թշնամի կուսակցութեան ներկայացուցիչները երկրորդ օրն է բաստ են նստել հեռագրական գրասենեակում, տենչելով որ Մուխբիր-ուս-Սալթանէին փոխելու մասին Թէհրանի հետ սկսված բանակցութիւնները առ այժմ անհետևանք են անցնում։ (Հ. Գ.)

—

Թէհրան, 20 դեկտեմբերի

Որովհետև Ամանէլլ-Միրզան հրաժարվեց մեկնել Աստրաբադ առանց լրացուցիչ գումարի, նրան տրված 4,000 թումանը յետ խլվեց։ Նահանգապետ նշանակվեց Զեֆէր-ուս-Սալթանէն։

Հրատարակվեց արտաքին գործերի մինիստրութեան պաշտօնական պատասխանը անգլիական դեսպանի նամակին։ Պարսկական կառավարութիւնը պնդում է, որ հարաւային ճանապարհների վրա հանգստութիւնը պահպանելու համար բոլոր անհրաժեշտ միջոցները ձեռք են առնված, նշանակված է եռանդուն նահանգապետ, Շիրազ են ուղարկված զօրամասեր Թէհրանից, Համադանից և Սպահանից, անգլիական բանկի աւանսը ծախսված է բացառապէս հարաւում կարգ ու կանոն մտցնելու նպատակով։ (Հ. Գ.)

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԹԱՂՈՒՄԸ

(Սեփական թղթակցից)

Վաղարշապատ, 10 դեկտեմբերի

Տէր տեղապահի պաշտօնական հեռագրի համաձայն կաթողիկոսի թաղումը տեղի ունեցաւ այսօր։ Առաւօտեան ժամը 9-ից Վանքի բակը խռնվել էր երկսեռ ահագին բազմութիւն, որոնք եկել էին Երևանից, Վաղարշապատից և սրա շրջակայ գիւղերից։ Ժամը մօտ 10-ին, ազդարարը խփեց և ժողովուրդը ծփվեց և խառնվեց իրար։ Պատգամաւորները և հոգևորականութիւնը բռնեցին իրանց տեղերը։ Առաջինները բռնել էին Իջման սեղանի երկու դասերը։ Տեղապահը պատարագում էր աւագ սեղանում, որի բեմի վրա դրված էին 23 հատ արծաթէ պսակներ։ Երբ պատարագը հասաւ այն տեղը, որտեղ դպիրները պիտի երգէին «Ողջոյն տուք միմեանց», այդտեղ ընդհատվեց և հոգևորական դասը շուրջառ առած շրջապատեց Վեհափառի դագաղը։ Պատարագիչ տեղապահը աւագ սեղանից իջաւ ցած և եկաւ Իջման սեղանը ու սկսվեց օծման կարգը։ Նախ քան կարգ կատարելը խորանից զգեստաւորված դուրս եկան Սուքիաս, Անանիա, Յուսիկ արքեպիսկոպոսները և Աշոտ ու Կարապետ եպիսկոպոսները ու շրջապատելով դագաղը, սկսեցին իւրաքանչիւրը իր աղօթքները կարդալ։ Աղօթքներից յետոյ վեց քահանաներ զգուշութեամբ դագաղը վերցրին սեղանի վրայից ու գլխի կողմը դարձնելով դէպի Իջման սեղանը, տեղապահը սկսեց կարդալ որոշ աղօթք։ Աղօթքից յետոյ միւռոնով օծեց ճակատը և աջ ձեռքը. ապա երբ երգեցին հրաժեշտի ողջոյնը, քահանաները երեք անգամ պտտեցին Իջման սեղանի շուրջը և ապա պատարագիչը գնաց բարձրացաւ աւագ սեղանը և շարունակեց պատարագը։ Երբ դպիրները երգեցին «Ողջոյն տուք միմեանց», բոլոր հոգևորականները ըստ աւագութեան և ապա պատգամաւորները մօտեցան և համբուրեցին Վեհափառի օծված աջը։

Ռուսաց Գրիգորի եպիսկոպոսը, Անտոնի և Պիմեն վարդապետները, սենատոր Վատացին, գեներալ Լազարեանը, Երևանի նահանգապետ Տիզէնհաուզէնը, Պետերբուրգից եկած պաշտօնեայ Պետրովը և այլ բարձրաստիճան անձինք, որոնք կանգնած էին դիտասեղանին շատ մօտ, նոյնպէս մօտեցան և համբուրեցին աջը. ծիսակատարութիւնների մասին տեղեկութիւն էին տալիս Մեսրոպ եպիսկոպոսը և Բարգէն վարդապետը։ Թափօրը դուրս եկաւ աւագ դռնից և հանգիստ դրեց վանքի նախ արևմտեան, հիւսիսային, արևելեան, հարաւային և ապա վերջը գերեզմանի մօտ, կատարելով իւրաքանչիւր հանգստին իր որոշ աղօթքները։ Ինչպէս նախորդ նամակումս գրել էի, որ թաղվելու է Գէորգ Երջանկայիշատակ կաթողիկոսի մօտ այդպէս էլ քանդել էին նախօրօք տեղը և թաղ տուել թրծած աղիւսով մի որոշ տեղ։ Դպիրները երբ երգեցին «Ճանապարհ և ճշմարտութիւն» շարականը, դագաղը իջեցրին գերեզման և ապա երեսին փռեցին մի շուրջառ, որը բռնել էին պատգամաւորները. Սուքիաս արքեպիսկոպոսը կարդաց Յովհաննու աւետարանչի աղօթքը։ Ապա այդ աղօթքից յետոյ սկսվեց հողի օրհնութիւնը. զգեստաւորված եպիսկոպոսները ըստ աւագութեան մօտեցան Արտակ վարդապետի ձեռքում բռնած սկուտեղով հողին, խաչակնքում էին և իւրաքանչիւր խաչակնքածը հայր սուրբը ցանում էր դագաղի մէջ։ Դրանից յետոյ երբ դպիրները երգեցին «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ», դագաղի կափարիչը ծածկեցին և դրին թաղի վրա տախտակից խուփ և սկսեցին վարպետները թաղը շարունակել. երբ այդ էլ վերջացաւ, օրհնեցին 5 հատ թրծած աղիւս ու մէկը դրին երեսի կողմը, երկրորդը փորի, երրորդը ոտների, իսկ միւսներից մէկը ցից գլխավերևը, միւսը ոտների տակը, և այսպէս շարունակեցին հողը լցնել մինչև թումբ եղաւ։ Ահա այսպէս վերջացաւ հայոց Հայրապետի թաղումը։

Չը մոռանամ ասել, որ օծման կարգը կատարելուց յետոյ տեղապահը դամբանական խօսեց ասելով մօտաւորապէս հետևեալը. «Հազիւ էինք սգի քօղը վերցրել եկեղեցուց ու ուրախացել Նոր հովուապետով. բայց այդ ուրախութիւնը կարճ տևեց և այսօր կրկին եկեղեցին ընկաւ սգի մէջ։ Աշխարհի ամեն կողմերից հեռագիրներ են տեղում Էջմիածին և բոլորը ցաւում են այսպէս վաղաժամ հասած վշտին։ Ով գիտէ, ինչ գեղեցիկ յոյսերով եկաւ և այսօր այդ յոյսերը անկատար մնացին. մաղթենք առ Բարձրեալն Աստուած, որ սրա յաջորդը արժանաւոր մէկը լինի, որպէսզի թերի և անկատար մնացած գործերը ի կատար ածէ և ներկայ հանգուցեալ Հայրապետին ընդ սուրբս դասէ, ամէն»։ Մոռացայ ասել, որ եկեղեցու շուրջը թափօր կատարելու ժամանակ դագաղը տանում էին պատգամաւորները։ Իսկ երէկվայ թղթակցութեանս մէջ մոռացայ յիշել, որ երբ լուացման կարգը կատարվեց, մի մագաղաթէ թուղթ դրվեց Վեհափառի ձեռքի մէջ, որի մէջ գրված էր. «Ելի ի Հօրէ. եկի յաշխարհ, դարձեալ թողում զաշխարհ և երթում առ Հայր»։ Թաղման կարգը վերջանալուց յետոյ մի ժամ անց պատգամաւորները գնացին սեղանատուն ճաշի. իսկ հասարակութիւնը տխուր ցրվեց իւրաքանչիւրը իր տեղը։ Իսկ թէ ճաշին ինչ է խօսվել և ով է խօսել, այդ կը գրէ ժամանակին Հ. Առաքելեանը։

Երևանից եկել էին թաղմանը Խորէն եպիսկոպոս Մուրադբէգեանը և 2 քահանաներ, քաղաքային վարչութեան 2 անդամները, Վասիլ Եղիազարեան, Սիրական Տէր-Մարտիրոսեան, Պօղոս Կանդուրալեան, բժիշկ Ա-

րամ Տէր-Գրիգորեան, Թեմական դպրոցի տեսուչ Արշակ Չիլինկարեան։

Եկել է պատգամաւոր բժ. Յ. Միրզոյեան և Նոր-Նախիջևանի դումայի կողմից։

Թեմական քառաձայն խումբը ղեկավարութեամբ Մամաջանեանցի երգեց պատարագին, որը ունկնդիրների վրա լաւ տպաւորութիւն թողեց։ Այսօր աւագ սեղանի վրա դրված էին 23 հատ արծաթէ պսակներ։ Երբ Թաղմանկարգը վերջացաւ, աւագ սեղանի վրա դրվեց կաթողիկոսական գահը, խաչը և հայրապետական գաւազանը՝ երեսը սև քօղ քաշած։

Երեկոյեան դէմ Երևանից եկածները և պատգամաւորները սկսեցին հեռանալ. վաղը կը հեռանան բոլոր պատգամաւորները։ Վ. ք. Աղազարեան

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԹԷՈՍ ԻԶՄԻՐԼԵԱՆԻ

—

Մատթէոս Իզմիրլեան ծնվեց Կ. Պոլսում 1845 Թ. փետր. 12-ին և մկրտութեան ժամանակ կոչվեց Սիմէոն։ Թէ պապը և Թէ հայրը համբարձումը դերձակ էին արհեստով և գաղթել էին Կ. Պոլիս Իզմիրիայից, ուստի և ստացաւ Իզմիրլեան մականունը։ Սիմէոնը իր 8 եղբայրների մէջ 6-րդն էր։ Նա իր սկզբնական ուսումն ստացաւ Մայր եկեղեցուն կից Պէզճեան վարժարանին մէջ, ուր մնաց մինչև 1859 Թ., մտաւ Վառվառեննեան ազգային ուսումնարանը, որ այն ժամանակ փայլուն վիճակ ունէր. այդտեղ մնաց 3 տարի և 1862 Թ. աւարտելով ուսումը, ստանձնեց մանկավարժի պաշտօն Միջագիւղի ս. Թարգմանչաց վարժարանին մէջ, վարելով այդ պաշտօնը երկու տարի։ Զգալով ձգտումն դէպի հոգևորական կոչումը, Սիմէոնը 1864 Թ. սարկաւագ ձեռնադրվեց Կապուտիկեան Յովհաննէս եպիսկոպոսի ձեռքով և միայն 1869 Թ. յունիսի 29-ին ձեռնադրվեց վարդապետ, վերակոչվելով Մատթէոս։

Այդ միջոցին պատրիարք ընտրվեց Խրիմեան Հայրիկը, որ մի հանգամանքով ծանօթացաւ երիտասարդ վարդապետի հետ և գուշակելով նրա մէջ մի տաղանդաւոր գործիչ՝ նշանակեց նրան պատրիարքական քարտուղար, որ այն ժամանակ կարևոր մի պաշտօն էր և որի մէջ Մատթէոսը ցոյց տուեց անօրինակ ճշգապահութիւն, աշխատասիրութիւն և ուշիմութիւն՝ յատկութիւններ, որոնք շուտով հրաւիրեցին նրա վրա շատերի ուշադրութիւնը և այդ պատճառով 1871 Թ. յուլիսի 23-ին նա ընտրվեց ազգային ժողովի երեսփոխան, պահելով և քարտուղարի պաշտօնը։

Նրա առաջ բաց էր գործունէութեան լայն ասպարէզ. Նա եռանդով և ջերմ սիրով ընդգրկեց այդ ասպարէզը, որի մէջ ցոյց տուեց ողջմտութեան, իմաստութեան, լարչական կարողութեան և բացարձակ անկողմնակալութեան ոգի։ 1872 Թ. մարտ ամսին Մատթէոս վ. ընտրվեց անդամ և ատենադպիր այն կրօնական ժողովի, որ ուշակաւոր դարձաւ և որի ատենապետն էր Տաղէոս եպիսկոպոս, նա, որ անցնելով ի լուրս եկեղեցականութեան, սալամլըքի օրը ողբրագիր մատուցեց սուլթանին Պէրայի գերեզմանատան խնդրի առիթով. այդ կրօնական ժողովը քաղաքական ժողովի հետ միասին, որի ատենապետն էր Սենեքերիմ Մանուկեան և ատենադպիրը՝ Ստեփան Փափազեան, միահամուռ գործեցին և մի քանի անգամ տագնապներ անցրին, բայց շնորհիւ երկու ատենադպիրների՝ Մատթէոս վարդապետի և Ստ. Փափազեանի աչալրջութեան, տագնապներն անցան։ Երկու խնդիրներ, այն է Պէրայի գերեզմանատան և Պրուսայի առաջնորդի խնդիրը ծանր անհամաձայնութեան պատճառ դարձան Բ. Դրան և պատրիարքարանի միջև։ Այն ժամանակվայ մեծ եպարքոս Խալիլ փաշան ոստիկանական ոյժով Կ. Պոլիս բերել տուեց Պրուսայի առաջնորդ Զամչեան եպիսկոպոսին. Չը նայելով որ այդ եպիսկոպոսը միշտ ըմբոստ վարմունք էր ցոյց տուել դէպի պատրիարքարանը և հակազգային գործունէութիւն ունէր, բայց Մատթէոս վ.-ի ջանքերով կրօնական և քաղաքական ժողովները պաշտպան դուրս եկան Նրան ընդդէմ Խալիլ փաշայի յանուն սկզբունքի և կարողացան յարգել տալ իրանց բողոքը։ Մի քիչ յետոյ ծագեց Սսի կաթողիկոսութեան հարցը, որի պատճառով Գէորգ Դ. կաթողիկոսը սաստիկ ընդհարվեց պատրիարք Խրիմեանի հետ, ապա ծագեց Աղթամարի կաթողիկոսի հարցը և բոլոր այդ հարցերում Իզմիրլեան և Փափազեան ձեռք-ձեռքի տուած գործեցին ընդդէմ Խրիմեանի, պաշտպանելով ընդհանրական կաթողիկոսի իրաւունքները և արդարութեան շահերը։ Բոլոր այդ հարցերի, ինչպէս և ազգային սահմանադրութեան վերաքննութեան համար ազգային երեսփոխական ժողովի կողմից կարգված յանձնաժողովներին Մատթէոս վ. անդամ ընտրվեց և եռանդուն մասնակցութիւն ունեցաւ։ 1873 Թւականին նա ստացաւ ծայրագոյն վարդապետութեան աստիճան և կարգվեց քարոզիչ Սկիւտարի սուրբ Կարապետ եկեղեցու, ուր իբր պերճախօս քարոզիչ մեծ համբաւ հանեց։ Պայքարը Խրիմեանի դէմ վերջացաւ վերջինիս հրաժարմամբ և 1874 Թ. ապրիլ 26-ին նոր պատրիարք ընտրվեց Ներսէս Վարժապետեան, որի ժամանակ Իզմիրլեան վարդապետ կարևոր դեր խաղաց ազգային ժողովի մէջ։

Գնահատելով Մատթէոս վարդապետի լուրջ գործունէութիւնը՝ Գէորգ Դ. կաթողիկոսը ինքնաբերաբար հրաւիրեց նրան Էջմիածին և 1876 Թ. մայիսի 13-ին ձեռնադրեց եպիսկոպոս, Ներսէս պատրիարքի յօժարութիւնն ևս ստացած լինելով։ Վերադառնալով Կ. Պոլիս, Մատթէոս եպիսկոպոս իբրև անդամ Ազգային Ժողովի, որ այդ ժամանակ ռուս-Թիւրքական պատերազմի պատճառով տենդոտ և եռանդուն գործունէութիւն ունէր, որովհետև ծնվել էր հայոց հարցը, Մատթէոս եպիսկոպոս ժողովի գլխաւոր գործօններից մէկն եղաւ և 1877 Թ. հոկտեմբերի 28-ի նիստի մէջ արտասանեց մի նշանաւոր ճառ, քննադատելով օսմանեան կառավարութեան ընթացքը։ 1878 Թ. Իզմիրլեան ընտրվեց Կրօնական ժողովի Բ. ատենապետ, իսկ 1879 Թ. մարտի 9-ին, երբ Ներսէս պատրիարք հրաժարական էր տուել, ընտրվեց պատրիարքական բացառիկ փոխանորդ, բայց կառավարութիւնը մերժելով ճանաչել նրան, այդ պաշտօնը վարեց կարճ ժամանակ, մինչև որ նոյն տարվայ օգոստոսի 10-ին Ներսէս նորից ստանձնեց պատրիարքական պաշտօնը, ունենալով իրան փոխանորդ Իզմիրլեանին։ 1881 Թ. Իզմիրլեան հրատարակեց մի ընդարձակ աշխատութիւն «Հայրապետութիւն Հայաստանեայց Աղթամարայ ու Սսի», որ մի հմտալից և փաստերով լի գործ է։ 1881—1886 Թ. նա գործեց իբրև երեսփոխան Ազգային Ժողովի, մասնակցելով բոլոր յանձնաժողովներին, և եռանդուն գործունէութիւն ցոյց տալով, 1886 Թ. ընտրվեց Եգիպտոսի առաջնորդ և մեկնեց Կ. Պոլիս մարտի 12-ին։ Այդ պաշտօնը նա վարեց մինչև 1891 Թ. նոյեմբեր ամիսը և վերադարձաւ Կ. Պոլիս, ուր կառավարութիւնը հարցաքննութեան ենթարկեց նրան հայոց հարցի մէջ իր ունեցած մասնակցութեան համար։ Այս անգամ Թէև դարձեալ ընտրվեց Կրօնական ժողովի անդամ, բայց Բ. Դուռը չը վաւերացրեց նրա ընտրութիւնը և Աշըգեան պատրիարքը չը պաշտպանեց նրան։ Նա մնաց քարոզիչ Սկիւտարում և 1892 Թ. կաթողիկոսական ընտրութեան ժամանակ ընտրվեց երկրորդ ընտրելի Խրիմեանի հետ։

Իբրև սոսկ քարոզիչ նա մնաց մինչև 1894 Թ., երբ այդ տարվայ դեկտեմբերի 7-ին Ազգային Ժողովի ձեռքով ընտրվեց պատրիարք 76 քուէներից 67 քուէով։ Սուլթանը ստիպված եղաւ հաստատել նրա ընտրութիւնը։ Եւ ահա պատրիարքական աթոռի վրա Իզմիրլեան հանդիսացաւ արի և արթուն հովուապետ և անվեհերութեամբ սկսեց պաշտպանել ազգային դատը, Թնդացնել իր բողոքը ամբողջ աշխարհի առաջ, երբ սկսվեցին հայկական կոտորածները։ Այդ բողոքները գրգռեցին սուլթան Աբդիւլ-Համիդի զայրոյթը, և նա պաշտօնանկ եղաւ ու աքսորվեց Երուսաղէմ, ուր մնաց ս. Յակոբի վանքում 12 տարի։

Վերջապէս 1908 Թ. շնորհիւ օսմանեան սահմանադրական նոր ռէժիմի, վերադարձաւ աքսորից օգոստոսին և նորից ընտրվեց պատրիարք, իսկ մի քիչ յետոյ, այն է նոյեմբերի 1-ին ընտրվեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս։ Եկաւ Էջմիածին 1909 Թ. մայիսին, օծվեց Կաթողիկոս սեպտեմբերի 13-ին և այդտեղ կնքեց իր մահկանացուն 1910 Թ. դեկտեմբերի 11-ին, վարելով կաթողիկոսական պաշտօնը մօտ տարի և կէս։

Հանգիստ յաւիտենական։

ԱՆԺԱՄԱՆԱԿ ՀԱՆԳԱԾ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

—

Մի սոսկալի մղձաւանջի մէջ ենք ապրում. Թաղում ենք ու Թաղում, անընդհատ Թաղում։ Դեռ հազիւ 2 ամիս էր, որ բովանդակ Ռուսաստանը գերեզման դրեց իր քաղաքական կուռքը, Պետ. Ա. Դումայի նախագահ Մուրոմցեվին։ Մի ամիս առաջ էր, որ համայն մարդկութիւնը, նրա հետ նաև հայութիւնը ողբաց ռուս երկրի մեծ գրողի ու գեղմարդու մահը, և այսօր հայութիւնը ճանապարհում է իր յաւիտենական բնակատեղին իր սիրեցեալ Հայրապետին, իր ժողովրդասէր հովուապետին։ Համարեա մէկ տարի առաջ էր, որ ովսաննաներով ու ցնծութեամբ, մեր լաւագոյն իղձերի հետ Մայր Աթոռ էր դիմում նա. դեռ նոր էր, երբ Լուսաւորչի աթոռից սգոյ քօղը վերացվեց, հայ եկեղեցին արժանացաւ իր ընտրեալ գահակալին, իսկ այսօր նա չը կայ այլևս։

94—95 արեան տարիներն էին. Կարմիր Սուլթանի պատրաստած սպանդանոցում խողխողվեցին 200,000 հայ կեանքեր, հայկական դաշտերը պատած էին գոլորշու անթափանց ու կարմիր ամպերով—դա հայութեան շունչ փչող զաւակների կրծքից ցայտող արեան գոլորշին էր բարձրանում. արեան այդ բաղանիքներում իրանց զազիր կրքերին ու անարգ բնազդներին յագուրդ տալու նպատակով Չերմուկներ էին ընդունում հայակեր սուլթանը ու նրան մեղսակից և հովանաւորող պետութիւնների ներկայացուցիչները. իսկ որբերի ու այրիների, ծերերի ու եղբայրազուրկ քոյրերի ողբը լցրել էր օդը. նրանց մեղեդին ու կոծը բաղխում էր քաղաքակիրթ մարդկութեան ծառացած խիղճը։ Իսկ Կ. Պոլսոյ հայոց պատրիարքարանում երեսնիվայր ընկած էր մէկը, գունատ և ուժասպառ, արցունք էր Թափում, աղօթք մրմնջում—վրէժ-վրէժ էր գոչումն նա հայոց դժբաղդ պատրիարք Իզմիրլեանն էր։ Նրան Թւում էր, Թէ ահա երկինքը կը պատռվի, կրակ կը տեղայ այնտեղից ու կայրէ այն ոճիրի լպիրշ հեղինակներին, ու սակայն երկինքն ևս լուռ էր...։

XIX դարու մարդ-գազանի ծնունդն էր. այն մարդու, որի հացը հայութեան արիւնով էր շաղախված, գահը մարդկային գանգերի ու դիերի վրա հաստատված. հայութեան այն ժպիրհ դահիճի տոնը պիտի երթար շնորհաւորելու, շնորհիւ դաժան քաղաքականութեան, Իզմիրլեան. Նրան Թւանցուկ խօսակցում էր հեռը Փադի-Շահ իր առանձնասենեակում ու Հայաստանի դրութեան, հայ ժողովրդի վիճակի մասին հարցնում։ Սա արդէն ծաղր էր, մի զազրելի կատակ, և Իզմիրլեանը բորբոքվում է. Նա նկարագրում է հայ ժողովրդի վիճակը, տալիս 200,000 զոհաբերութեան պատմութիւնը և յայտնում, Թէ պատասխանատուութիւնը ծանրանում է կառավարութեան վրա. Նրան պալատից համարեա դուրս են անում անմիջապէս. Թունաւորվում է Կարմիր Սուլթանի կեանքը, խանգարվում նրա անդորրութիւնը։ Փորձում են ներգործել Իզմիրլեանի վրա արևելեան շողոքորթութեամբ, խոստանում են նրան առաջին կարգի մեջիդիէի շքանշանը, բայց նա անդրդուելի էր. «Ես մի հէգ ժողովրդի հէգ հոգևորական եմ. խցում պիտի կարողանամ արդեօք գըտնել մի անկիւն տեղաւորելու նրան։ Նա մերժում է այն. չէ՞ որ ներկված էր այն 200,000 զոհերի արիւնով։ Պատրիարքին առաջարկում են իր խնդիրը գրաւոր ներկայացնել, յուսալով, Թէ գուցէ տեղի տայ, սակայն նա ամեն ինչ համարձակօրէն նկարագրելուց յետոյ՝ հրաժարվում է իսկ մեծարել Աբդիւլ-Համիդին սովորական ածականներով։

Սա արդէն չափազանց էր... Նա աքսորվում է Տրիպօլիս, ուր սովորաբար ուղարկում էին մահապարտներին և որտեղ նրա բաժինն անխուսափելի կախաղանն էր լինելու, բայց պետութիւնների դեսպանների միջամտութիւնն արգելք է հանդիսանում. Նրան աքսորում են Երուսաղէմ։ Այնուամենայնիւ հայ կղանաւորը բաղդաւոր էր. նա իր աչքով տեսաւ սուրիններով գործ տեսնող ու մարդկային գանգերի վրա հաստատված գահոյքի անարգ տապալումը։

1908 Թւին Սիօնի բարձունքից հրաւիրվեց ժողովրդի կամքով Արարատեան դաշտը, Մասիսի գիրկը հայրապետական աթոռը ժառանգելու։ Սակայն նեա արդէն հասել էր իր նպատակին, Իզմիրլեանը վիրաւորված էր, հայ ժողովրդի սիրով վառված նրա սիրտն երկար չը դիմացաւ և նա մրանգամայն անժամանակ, կաթողիկոսական գործունէութեան ծաղիկ հասակում իր շունչը փչեց։

«Ուր հոգի Տեառն է,
«Անդ ազատութիւն է»։ (Կորնթ. բ. Թղթ.)

Մարդկային վեհ ու մեծ հոգիներն, որպէս աստուածային հոգու խոշոր մասնիկներ՝ իրանց ներկայութեամբ ազատութիւն են ներշնչում. Նրանք խաւարի ու բռնութեան անվեհեր մարտիկներն են։ Մատթէոս II Կաթողիկոսն այդ ազատութիւնը բերող հոգիներից էր. Նա իր ամբողջ գործունէութեան ընթացքում տքնում էր գրութեան մէջ մռնչող հայ Արտաւազդի շղթաներից գէթ մի քանի օղակ խորտակել։

Էջմիածնի պարիսպների տակ մի նոր հողաթումբ կը բարձրանայ. այդ հայութեան սիրով տոգորված, նրա սիրուց վիրաւորված ու նրա սիրուց տանջված Իզմիրլեանի հողաթումբն է։ Հայութեան լուսոյ մայրը, մեր տառապանքների լուռ վկան գրկաբաց կընդունէ իր սիրասուն զաւակի դին։

Այսուհետև մեզնից կանչատուէ Իզմիրլեան Հայրապետի մարմինը, բայց նրա հոգին մեզնից անբաժան է լինելու՝ նա հայկական միւս լուսաւորների հետ միանալով՝ կը ձուլէ այն կրակէ սիւնը, որը կառաջնորդէ հայ ժողովրդին կեանքի մայլ ու ու խաւարչուտին անապատով դէպ Աւետեաց երկիրը։ Առ-Զէն

Մոսկվա, 14 դեկտեմբերի

ԵՐԿԱԹԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԱՅՑՍ Կ. ՊՕԼԻՍ

III

Նախորդ յօդուածս աւելի արագ հասցրեց ինձ Կ. Պոլիս։ Սակայն չէ՞ որ ես հետս բացած էլ ունէի, դրոշմված դեսպանի, հայասէր հայրենասէր դեսպանի կնիքներով, որոնց յօշոտել անկարող էին արիւնարբու Աբդիւլ-Համիդի ճիրանները։ Ահա այս արգազան բացածը՝ պատգամը նշանաւոր դիպլոմատի կամենում եմ բանալ և ձեր առաջ։

Նարիման-խանը Մամիկոնեան շառաւիղ է։ Այն գիտակցութիւնը, որ իր նախորդները հայրենիքի ազատութեան համար զոհվել են, կարծէք Թէ խթան էր սրան, շարունակելու ընթանալ նոյն շաւղով։ Հայաստանից գաղթելով Վրաստան և ստանձնելով նշանաւոր պաշտօններ, Մամիկոնեաններին վրաց Թագաւորները տուին [illegible] տիտղոս-մականուն, որ նշանակում է [illegible], խելքի տոպրակ։

Եւ յիրաւի հայազն դիպլոմատը արևան, սրտի և մաքի արիստոկրատ էր։

Պայթէրբուրգից երեկոյեան դէմ Վիէննա համնելով, մենք տօթից նախ պաշտպանվեցինք մայրաքաղաքի նշանաւոր գարեջրատուն-նկուղի մէջ։ Միջնադարեան խոր վիրապն էր սա, լուսավառված փարթամ, գոյնզգոյն ճաճանչներով, էլեքտրականութեամբ։ Նստարաններն ու սեղանները, տակառները, լի Միւնխէնի անպատ գարեջրով։ Այստեղից գնացինք ժամը 10-ին Վենետիկ, որ կառուցվել էր Վիէննայումն։ Սա մի ցուցահանդէս-զբօսավայր էր։ Իսկ և իսկ Վենետիկը իր գոնդօլներով, իր սերենադներով, Նիստ ու կացով։

Մի սեղան բռնելով երկուսս, շուտով 12 հոգուց էլ աւելի դարձանք։ Ամենքը ճանաչում էին հայազն դիպլոմատին, սպասաւորները գիտէին նրա առատաձեռնութեան անսահման լինելը։ Գոնդօլները կանգ էին առնում մեր սեղանի առաջ ջրանցքում, դօժերի պալատների դիմաց։ Երգում, նուագում էին և հրաւիրվում մեր սեղանին։

Աղ ու հացով հայ հիւրասէրը կամենում էր ինձ անչափ բերկրանք, հաճոյք պատճառել։ Բայց մենք երկուսս էլ սգաւոր էինք։

Վերջապէս դադարեց երգն ու նուագը, կերն ու խումը և անհամար հայարաւոր այցելուները վիթխարի դաշտը Թողել էին դատարկ։ Ճրագների մեծ մասը հանգել էին, բուֆէտը փակվել և Նարիման-խանի ծխախոտները սպառվել։ Վերկացայ այս այն կողմն ընկայ, մեզ նման այս գիշերը կեր ու խումով լուսացնող մի երկու սեղանի շուրջը նստող պարոններից խնդրեցի մի ծխախոտ, բայց ամենքն էլ սիգար էին առաջարկում, իսկ Նարիման-խանը սիգար չէր ծխում։

Բորբոքվել էր խելքի շտեմարանը...

Սկսված յեղափոխութիւնը վաղաժամ էր գտնում։ Եթէ Բուլգարիան ազատվեց, իբրև Թէ Գլադստոնի ջանքերով, չէ՞ որ եւսե Սպիտակ ազատարար հզօր Թագաւորը կար իր բիւր սուր սուսերով, անհամար ոսկիներով։ Հայերս ի՞նչ ունենք, հայերս ձմ ունենք մեզ Թիկունք։ Գիշատիչ առիւծ Անգլիային։

Չէ՞ որ այդ նոյն Անգլիան իր պարծանք Գլադստոնին Սօլսբրիի ձեռքով աւլեց ասպարէզից և սրա յաջորդ Ռօզբերին, Ռօտշիլդների քեռու ամենից առաջ բորսային պէտք է յարմարվի։

Շուտ Թէ ուշ Ռուսաստանի ռէժիմը կը փոխվի և նա կը սկսէ մեծանալ, սմժավվել, մտաւորապէս և տնտեսապէս զարգանալ։ Ռուսահայերը Ռուսաստանում կուլ գնալ չեն կարող, որովհետև կուլտուրապէս սրանք ռուսներից ստոր չեն։ Այժմեան ճնշումները կանցնեն և արդարութիւնն ու հաւասարութիւնը բոլոր ռուսահպատակ ազգերը համահաւասար ռուսների հետ վայելելով, կուժեղանան հայերը ու իրանց ազգեցութիւնը, աջակցութիւնը գիտակցաբար կը տան Թէ Թիւրքահայոց, Թէ պարսկահայոց։

Նարիման-խանը յորդոր էր կարդում, որ ռուսահայը փաստօրէն ապացուցանէ Ռուսաստանին, որ նրա տենչանքը՝ սոսկ իր աբրինակիցների արեան հեղեղների դաղաբեցնելն է։ Կուկունեանի խմբի մասին խօսեց և շեշտեց մեր Թիւր ըմբռնումը...

Եթէ յիրաւի ամեն բան պատրաստ էր և Էրզրումը ռուսների համար հայերը պէտք է խլէին Կուկունեանների ձեռքով, ինչո՞ւ յանկարծ սահմանի վրա սկսեցին նրանց գնդակահարել։

Եթէ այդպէս լինէր, էլ ինչու յաղթող հզօր Ռուսաստանը, Ս. Ստեֆանոյից չը կարողացաւ ոտը ոտի առաջ դնել։

Բորբոքված խօսում էր հայազն հայրենասէր դիպլոմատը։ Արշալոյսը բացվում էր, երկինքը կարմրել էր, երբ մենք դուրս եկանք արհեստական Վենետիկից։

Բայց միայն հայ յեղափոխականները չէին, որ զոհվել էին ուխտել, միայն Թէ հայրենիքը անդորրութիւն ստանայ։

Հնչակեան կուսակցութեան պարագլուխները իրանց քաղցը Լոնդոնում կաղամբով էին յագեցնում, որպէսզի խնայած փէնիներով զէնք հասցնեն Հայաստան։ Իսկ միլիոնատէր հայը Լոնդոնում լորդերին ճաշ տալով էր կամենում շահեցնել և հայերի օգտին նրանց պաշտպանութիւնը հայցել։

Երիտասարդութեան սրտերը հէնց առաջին իսկ քայլափոխում գիպչելով քար հայի ոսկու տոպրակներին, պայթում և յօդս էին ցնդում։

Տ. Նազարեան

(Կը շարունակվի)

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

—

Թիֆլիսի Ժողովրդական Համալսարանի վարչութիւնը պատրաստվում է մօտիկ ապագայում ընկերութեան ընդհանուր ժողով գումարելու։ Ժողովի գրագրումնքի գլխաւոր առարկան լինելու է վարչութեան 1908—9 տարիների գործունէութեան հաշիւը, որի խմբագրութեամբ և զբաղված է նա։ Տեղական լեզուներով դասախօսութիւններ կարդալու վրա արգելք դրվելուց յետոյ վարչութեան գործունէութիւնը կենտրոնացած է եղել և է գրագիտական երեկոյեան դասընթացքների վրա, որ քաղաքի զանազան մասերում հաւաքւաւոր բանւորների համար գոյութիւն ունեն ռուս, վրացի, օս և Թուրքերէն լեզուներով։ Թողնելով վարչութեան ունեցած գործունէութեան գնահատութիւնը ընդհանուր ժողովին, կուզէի կանգ առնել մի ընդհանուր բնաւորութիւն ստացած երևոյթի վրա։ Ամեն մի նոյնանման ընկերութեան գործունէութեան ընթացք տալը և նրա ղեկավարութիւնը ծանրացած է լինում ընտրված վարչութեան ընդունակութեան և կարողութեան հետ էլ սերտ կերպով կապված է նրա ստանձնած գործի աջող-անաջողութիւնը, որպիսի հանգամանքն աչքի առաջ ունենալով ընտրող հասարակութիւնը ընտրութիւններ պէտք է կատարէ ոչ Թէ սրան-նրան պատվելու կամ լաւութիւն անելու մտքով, մի բան, որ մեզանում այնքան ընդունված է, այլ նա, յանուն ասպարէզ եկած գործի պէտք է ընտրէ մարդկանց, որոնք բացի «ընտրված լինելու համար միայն ընտրվելու», ընդունակ և կարող լինէին իրանց ստանձնած գործը սիրելու և նրան անձնանուիրաբար ծառայելու։ Վնաս չը կայ, եթէ այդպիսիների Թիւը քիչ կը լինի, գործին նուիրված 3—5 հոգին աւելի շատ բան կարող է անել քան այցետոմսի վրա իր վարչութեան անդամ լինելը տպված տեսնելու միակ ցանկութեամբ Թեկնածութիւնը առաջ քշող շատ ու շատ մարդկանցից բաղկացած կազմը։

Մարդկանց ընտրում են ոչ միայն առանց նրանց համաձայնութիւնը ունենալու կամ երեսը տեսնելու, այլ շատ դէպքում առանց նոյնիսկ նրա տեղը իմանալու։

Կազմի մէջ մտած անպարտաճանաչ անդամը իր անտարբերութեամբ մեռցնում է գործին անկեղծօրէն ծառայել գիտցողների մէջ եղած եռանդը, փոխանակ նրան աջակցելու։ Եւ այս բանում որքան մեղաւոր է իր կոչումը ի չարը գործ դնող անդամը նոյնքան, գուցէ և աւելի չափով մեղաւոր է ինքը, ընտրող հասարակութիւնը։

Մեզանում շատ օգտակար հիմնարկութիւններ, դեռ կեանքի մէջ չը մտած մեռնում են անպարտաճանաչ «ռեկլամի» համար միայն ընտրվող, բայց գործից փախչող անդամների շնորհիւ... Ասել Թէ Ժողովրդական Համալսարանին էլ սպառնում է նոյնպիսի դրութիւն, ես չեմ կարող, բայց չեմ կարող չասել միևնոյն ժամանակ և այն, որ նրա գործունէութիւնը շատ դէպքում է կանգ առնում հէնց շնորհիւ այն հանգամանքի, որ ընտրված կազմի աչքի ընկնող մասը անպարտաճանաչ է գտնվում դէպի իր ստանձնած գործը։ Եւ առաջիկայում գումարվելիք ընդհանուր ժողովը պէտք է ցոյց տայ աւելի լուրջ վերաբերմունք, քան եղել այդ մինչև այժմ. Նա պէտք է իր ուշադրութեան լուրջ առարկայ դարձնի վարչութեան գործունէութիւնը և միջոցներ գտնի վերացնելու այն բոլոր խոչնդոտները, որոնք արգելք են լինում նրա գործունէութեան աւելի արդիւնաւէտ դառնալուն, լինեն դրանք արդիւնք վարչութեան անդամների անպարտաճանաչութեան, Թէ մի ուրիշ հանգամանքի։

Վարչութեան գործունէութեանը ոչ պակաս չափով նպաստում են ու ազգային սեկցիաները, եթէ ի հարկէ նրանց մէջ ևս չէ բացակայում պարտաճանաչութիւնը։ Ներկայումս եռանդուն գործունէութիւն է ցոյց տալիս միմիայն վրաց սեկցիան, որը ամեն շաբաթ կանոնաւոր ժողովներ է ունենում և բարեխիղճ կերպով կատարում իր պարտականութիւնները։ Երկրորդ տեղը բռնում է ռուսաց սեկցիան, որը պահում է մէկ գրագիտական դասարան (վրաց սեկցիան երեքը), իսկ ինչ վերաբերում է միւս ազգութիւնների սեկցիաներին, որոնց Թւում և հայկականը, նրանք դեռ գործունէութիւն չեն ցոյց տալիս։ Բ. Մ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

—

Օդեսսայի ուսանողական զէպքերի մասին ձախակողմեանների ներկայացրած հարցապնդման առիթով, Նիկօլաևից յետոյ խօսում են աջակողմեան Շուլգինը, Զամըսլովսկին հարցապնդման դէմ է։

Աջէմեանից յետոյ, որ խօսում է յօգուտ հարցապնդման շտապողականութեան, աջակողմեանների, նացիօնալիստների և հոկտեմբերեանների ձայներով հարցապնդման շտապողականութիւնը մերժվում է։ (Հ. Գ.)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Երէկ Պետերբուրգից վերադարձաւ Վրաստանի Էկզարխ Ինոկէնտի արքեպիսկոպոսը։

◆ Դեկտ. 20-ին, Էջմիածնից վերադարձան Կովկասի Փոխարքայի քաղաքացիական մասի օգնական սենատոր Վատացի, գեներալ Լազարեան, էկզարխի ներկայացուցիչ Գրիգորի եպիսկոպոսը իր երկու ուղեկիցների հետ։

◆ Թիֆլիսի սինեմատօգրաֆներից ա. Իվանիցկայան յատուկ անձ ուղարկեց Էջմիածին նկարելու Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Թաղման պատկերը, որ ցոյց է տրվելու այսօրվանից։

◆ Բագուի «Նիջաթ» մահմեդական լրագիրը, յօդուած նուիրելով հանգուցեալ Կաթողիկոսի յիշատակին, ի միջի այլոց ասում է. «Մենք էլ հայ ժողովրդի հետ ողբում ենք նրա ծանր կորուստը»։ «Նիջաթ» ընկերութեան ընդհանուր ժողովը, յարգելով հանգուցեալ Վեհափառի յիշատակը ոտքի կանգնելով, որոշեց ուղարկել կաթողիկոսական տեղապահին հետևեալ հեռագիրը. «Բագուի «Նիջաթ» կրթական ընկերութիւնը խորին վշտով ողբում է Վեհափառ Կաթողիկոս Մատթէոս II-ի մահը»։

◆ Մեզ հաղորդում են, որ վաղը, հինգշաբթի, տեղի կունենայ Ներկայ տարվայ

վերջին նիստը Թիֆլիսի Հայ Դիլետանտական և Ստանդարդական Ընկերութեան [illegible]

[illegible]

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Երեկ ցերեկը, դեկտեմբերի 20-ին, Թիֆլիսի Արտիստական Թատրոնի բեմի վրա հայ դրամատիկական խումբը ներկայացրեց Վիկտոր Հյուգոյի «Ռույ Բլազ» դրաման 5 գործ., Թարգմ. Ց. Տէր-Կէորգեանի. [illegible]

[illegible]

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

20 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Կայսրին բաղդ ունեցաւ ներկայանալ անգլիական գեներալ Բադէն-Պոուէլը։

Վախճանվեց Պորտ-Արտուրի պաշտպաններից փոխ-ծովապետ Շչենսնովիչը։

ԿԻԵՎ։ Կազատին կայարանում երկու գնացքների ընդհարման ժամանակ ծանր վիրաւորվեցին երեք, թեթև՝ երկու հոգի. թեթև ջարդուածքներ ստացաւ մինը։

ՕՄՍԿ։ Քաղաքային Թատրօնի բեմի վրա ներկայացման ժամանակ անյայտ պատճառից հրդեհ ծագեց։ Դեկորացիաների մի մասը այրվեց։ Զոհեր չը կան։

ՔԵՐՔԻ։ Դեկտեմբերի 19-ին, ցերեկվայ ժամը 3-ին և երեկոյեան ժամը 7-ին զգացվեցին ստորերկրեայ երկու ուժեղ հարուածներ։ Դժբաղդութիւններ չը կան։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Քաղաքապետը 350 րուբլի տուգանքի ենթարկեց «Գրօզնա» թերթի խմբագիր Շմէնօ-Դունի-Բօրկօվսկիին։ Գրաւվեց «Սմօլէնսկի Օտկլիկօվի» № 6-ը։ Խմբագիրը ենթարկվում է պատասխանատուութեան։

ԱՐԼ։ Առաւօտեան ժամը 4-ին ոստիկանատան մօտերը պայթեց մի ռումբ, որ պատճառեց միայն նիւթական վնաս։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Ե. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի նհրանի օրերից

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

«606»-Ի ՆԵՐՍՐՍԿՈՒՄՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ 11—12 ժ.

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։

Կ. Մ. ՁԻԿՕՎԱՆԻ—$9^1/_2$—11 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ.

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ՁԻԼԲԵՐՇԱՑ—$12^1/_2$—$1^1/_2$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—$1^1/_2$—2 ժ. ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ՁԻԼԲԵՐՇԱՑ—6—$6^1/_2$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

103. 0—138

ԲԺԻՇԿ

Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ։

Պրօֆ. Mathieu-ի մասնագիտական կլինիկայից՝ Պարիզում։

Ընդունելութիւն (առաւ. ժ. 9—11. (երեկ. ժ. 5—7.

Ելիզավետինսկայա փող. № 39. տել. № 1067.

(օ. մ.) 1179. 100—45

ԲԺԻՇԿ

Վ. ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Ականջի, քթի, բկի, կոկորդի հիւանդութիւններ,

Ընդունե- (Առաւօտեան 9—1 ժամը.
լութիւնը (Երեկոյեան 5—7 ժամը.

Վելիամինօվսկայա փ. № 13, տ. Սէյլանօվի, 3-րդ գիմնազիայի կողքին։

(օ. մ.) 1227. 100—25

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշւի հիւանդութիւններից։

Ընդունելութիւնը ամեն օր { $12^1/_2$—2 ժ. ցերեկվա; 5—7 ժ. երեկոյեան; Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ց.

Հասցէն { Սօլօլակ, Բէբուտօվսկայա, № 33. Сололаки, уголъ Бебутовской и Паскевича, 32.

(չ. ու. կ.) 1134. 100—48

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ

Մ. ՉՄՇԿԵԱՆԻ

1911 թ. „ԾՈՑԻ“ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

որը վաճառվում է Կովկասի քաղաքների յայտնի գրավաճառանոցներում և թղթեղէնի խանութներում։ Մեծ քանակութեամբ գնողները դիմում են հետևեալ հասցէով. Тифлисъ. Габаевская № 5, Макару Чимишкяну. Մակար Չմշկեանց։

(կ. ե.) 1300. 10—9

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՈՒՄՆ

ԱՅՆ ԱՆՁԵՐԻ ՀԱՄԱՐ, ՈՐՈՆՔ ՏԱՌԱՊՈՒՄ ԵՆ

Նեվրաստենիայով, սեռական թուլութեամբ, զառամելութեամբ, իստերիայով, նեվրալգիայով, սակաւարիւնութեամբ, թոքախտով, սիֆիլիսով, սնդիկային բժշկութեան հետեւանքներով, սրտի հիւանդութիւններով (չաղութիւն, սրտի անդադրութիւն, սրտի բաբախումն, պէրէգօյ, միօկարդիտ), զարկերակի կարծրացումով, ալկօհօլիզմով, ողնաշարի հիւանդութեամբ, կաթուածներով, հիւանդութիւններից առաջացած թուլութեամբ, յոգնածութեամբ և այլն։

Վաճառքի համար երեան են եկել բազմաթիւ նակաւարժէք և առողջութեան համար վնասակար՝ մեր ՍՊԵՐՄԻՆԻՆ նմանեցված կեղծիքներ, որոնք առաջարկվում են ՍՊԵՐՄԻՆԻՆ նմանող զանազան անուններով, բա որում, հիւանդներին մոլորութեան մէջ ձգելու համար, կեղծողները իրանց ռէկլամների մէջ բերում են բժիշկների դիտողութիւնները մեր ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԵԼԻ մասին, վերագրելով այդ դիտողութիւնները իրանց կեղծիքներին։ Ի նկատի ունենալով այդ, մենք պարտք ենք համարում այն անձերին, որոնք օգտվում են Սպերմինից, նախազգուշացնել այդ կեղծիքներից։ Գրականութեան մէջ գտնվող բոլոր բազմաթիւ դիտողութիւնները գիտնականների և բժիշկների կողմից՝ արված ՍՊԵՐՄԻՆԻ փրկաբար ազդեցութեան մասին, վերաբերում են բացառապէս ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԵԼԻՆ, հետեաբար և խնդրում ենք գնելու ժամանակ ուշադրութիւն դարձնել „ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԵԼԻ“ անուան և ֆիրմայի վրա, որովհետև ուրիշ պատրաստվածները ոչ այլ ինչ են՝ եթէ ոչ ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԵԼԻՆ նմանեցված կեղծիքներ, որոնք՝ ազդեցութեան տեսակէտից՝ ոչ մի առնչութիւն չունեն նրա հետ։ Միակ իսկական Սպերմին ներկայանում է ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԵԼԻՆ, սրուակը 3 րուբլի։

Ցանկացողներին ուղարկվում է ձրիաբար Սպերմինի մասին եղած հարուստ գրականութիւնը՝

ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКІЙ ИНСТИТУТЪ

ՊՐՕՖԵՍՍՕՐ ԴՕԿՏՕՐ ՊԵԼԻ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

Մատակարար ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ պալատի—Ս.-Պետերբուրգում, В. О., 7 лин. 18.

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

(П. 88448) 993. 8—8

ՀԱԶԻՒԱԳԻՒՏ ԴԷՊՔ

ԾԱԽՎՈՒՄ Է

ԵՐԿՈՒ ՏՈՒՆ

ԳՐԱՒ ՉԸ ԴՐՎԱԾ

Մուխրանեան փողոցի վրա, №№ 23 և 25, նոր կամուրջի մօտ։

Այդ տների գների և այլ մանրամասնութիւնների համար դիմել հետևեալ հասցէով. С.-Петербургъ. Мойка 81, кв. 14. Кн. Багратіону.

(չ. ու.) 1409. 3—1

„Գուտտենբերգ“

Գրավաճառանոցում վաճառվում են ՐԱՖՖԻԻ աշխատութիւններից հետևեալները.

«Սամուէլ», հատոր Ա, Բ և Գ մի գրքի մէջ ամփոփված 3 ր. 50 կ.

«Ջալալէդդին», վէպ, կազմված 2 ր. —

«Դաւիթ-բէկ, հատ. Ա, Բ և Գ, վերջաբանով . . 3 ր. 50 կ.

«Կայծեր» հատ. Ա, Բ, և վերջ 3 ր. —

«Խենթը և Ջալալէդդինը» մի գրքի մէջ . . 2 ր. —

«Խաչագողի յիշատակարանը», Ա. Բ., Գ. և Դ. հատ.», գրքի մէջ 2 ր. —

«Խամսայի մելիքութիւնները» «Ղարաբաղի աստղագէտը» «Գաղտնիք Ղարաբաղի» } մի հատորի մէջ ամփոփված գինը 2 ր.

«Պատկերներ Րաֆֆիի կեանքից», (Աֆթանդիլեանի) — 40 կ.

«Ջալալէդդին», առանձին — 50 կ.

Դիմել՝ Тифлисъ. Маг. „Гуттенбергъ“, Г. И. Галустяну.

1400. 2—1

ՄԻԱՅՆ ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՄԱՐ!!! 100 Ր.!!!

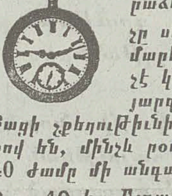

Տղամ. ժամացոյց, փակ, 3 փականով, նորաձև, տափակ, չքեղ գրաւիրով, ամերիկ. չը սևացող ոսկուց, „Prima America“ մարկայով, մինչև անգամ մասնագէտն իսկ չէ կարող ջոկել իսկական ամերիկ. 56 յարգի ոսկուց, 100 ր. արժէք ունեցող։ Բացի չքեղութիւնից՝ այդ ժամաց. ամենալաւ կազմուածքով են, մինչև րօպէները ստուգված, լարումը կոթից՝ 40 ժամը մի անգամ, 6 տ. երաշխաւոր.։ Գինը միայն 3 ր. 40 կ.։ Այդպիսի կանացի ժամաց., փակ, «Doubleor», 3 փականով—5 ր. 50 կ., բաց՝ 3 ր. 50 կ.։ Իւրաքանչիւր ժամաց. կցում ենք ձրիաբար՝ 1) Ճքեղ շղթայ նոյն ոսկուց, 2) Բրէլօկ-կողմնացոյց ամենալաւ տեսակի, կամ թէ 84 յարգի արծաթէ բրէլօկ. 3) Դ-ր Կօխի ապարատ-ծխափող՝ անվնաս ծխելու համար. ապարատը նման է արծաթի, չքեղ նկարներով. կամ թէ «Neugold» մատանի՝ քարերով. 4) Զամշեայ քսակ՝ ժամաց. փչանալուց պահպ. համար։ Ուղարկում ենք վերադիր վճարով։ Պօստային ծախք հաշւվում է 50 կ.։ Միանգամից 3 հատ պատուիրողը և կանխավճար ուղարկողը ճանապարհածախք չէ վճարում։ Հասցէագրել՝ ВАРШАВА, Складъ часовъ Б. ШМУЛЕВИЧЪ, Новолипки № 20 ԾԱՆՕԹ.—Տղամ. 84 յարգի խուլ արծ. ժամաց. 3 փականով—8 ր.։ Կանացին՝ 6 ր.։ Շղթայ 84 յարգի արծ., տղամ և կանանց համար—1 ր. 80 կ.։

Թղթակցութիւնները ռուսերէն կամ գերմաներէն։

(12,17,22) (В. 94984) 1379. 3—3

ՏԱՆՏԻԿԻՆՆԵՐ!!

ՁԵՌՔԻ ԱՊԱՐԱՏ

ԼՈՒՍԱՅԱՐԱՐ-ԱՄԵՐԻԿ. «ԿՕԼՈՒՄԲ»

Լուանում է ամեն տես. սպիտակեղ. օդով, մի ժամում, 200 հատից աւելի, մաքուր և հեշտ։ Մեծութիւնը մի արշինից պակաս։ Իւրաքանչ. տան համար անհրաժեշտ։ Խոշոր տնտես. ժամանակի, դրամի և աշխատ.։ Ուղարկ. ենք պօստ., վերադիր վճ.։ Գինը ճանապարհածախքով հանդերձ, արկղում, 4 ր. 50 կ.։ Միքիր՝ 5 ր. 50 կ., 3 հատը 12 ր.։ ՁՐԻ կցում ենք իւրաքանչ. ապարատին մի ձեռնարկ։ Չը հաւանած դէպքում փողն ամբողջովին վերադարձնում ենք։ Միլիօնաւոր շնորհակալ. Թուաստ. ամեն ծայրերից։ Հասցէն՝ г. ЛОДЗЬ, Торг. Дому ЛЬВА РУБАШКИНА. 354.

(չ.) (В. 80805) 1216. 21—9

Кавказское Т-во Торговли Аптекарскими Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ.

(չ.) 1346. 4—3

ՓՈՐՁԵՑԷՔ ԲԱԽՏԸ

եւ, միեւնոյն ժամանակ, բարի գործ արէք

ձեռք բերելով խաղատոմսեր, իւրաքանչիւրի գինը 1 րուբլի. կառավարութեան թոյլատրված լօտէրէան ի նպաստ ալէքսանդրօվեան և եկատօրեան դպրոցների բաղդազուրկ խուլ և համր մանուկների

ԲՈԼՈՐ ԽԱՂԱՏՈՄՍԵՐԸ 765 Է

1-ն խաղատոմսը	5,000 րուբլի	4-դ խաղատոմսը	1,000 րուբլի
2-դ „	3,000 „	5-դ „	500 „
3-դ „	1,500 „	և 760 „	25 ր. իւրաքանչիւրը

Տոմսակները կարելի է ստանալ մինչև 1910 թ. դեկտեմբերի 28-ը Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա Ն. Ի. Լգօտակի մագազինում և Վ. Վ. Գենէի մագազինում՝ Միխայլօվսկի պրօսպէկտի վրա, „Довѣріе“ կօնդիտէրսկիում, «Վէտցէլ» հիւրանոցի մօտ, Ա. Ի. Ալիխանօվի կօնդիտէրսկիում՝ Վօրօնցօվսկայա հրապարակի վրա, Ն. Մ. Սալակայի կօնդիտէրսկիում՝ Սօլօլակսկայա փողոցի վրա, Մ. Դ. Բէլսկիի ժամացոյցի մագազինում, Միխայլօվսկի կամուրջի վրա, Զ. Դ. Տարձէի բակալէյնի մագազինում՝ Վօկզալնայա փողոցի վրա և Ա. Տօնապետեանցի կօնդիտէրսկիում՝ Վիննի փողոցի վրա։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են տոմսակները ուղարկելու մասին, ուղարկելով փողեր տոմսակների համար և 15 կ. ճանապարհածախս, այս հասցէով. Թիֆլիս քաղաք, Տիխօվսկայա 14, Եֆրօսինի Միխ. Գէրասիմէնկօ։

Ծախսերը կրճատելու և տոմսակները ուղարկելու ժամանակ ուշացնելուց խուսափելու համար, խնդրվում է փողերն ուղարկել մի քանի անձինք միասին՝ որքան կարելի է մեծ քանակութեամբ տոմսակների համար, ցոյց տալով ճիշդ և մանրամասն իւրաքանչիւր գնողի պօստային հասցէն, միևնոյն ժամանակ խուսափել աւելորդ գրագրութիւնից և պահանջները գետեղել դրամական փոխադրութեան մէջ։

Խաղարկու տոմսակների տիրաժային աղիւսակները ի ցոյց կը դրվեն շուտով վիճակախաղից յետոյ տոմսակների ծախելու տեղերում։ Օտարաքաղաքացիք այդ աղիւսակները կը ստանան ուղարկելով 14 կօպէկի պօստային մարկաներ։ 1—1

Գեղարուեստ

Գրական-արուեստագիտական եռամսեակ

Պատկերազարդ հանդէս

Թիֆլիսում

Խմբագրութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆ ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ

10 գիրքը 10 ր., ճանապարհածախսով 12 ր., հատով 2 ր.

—o—

1911 թւականի ընթացքում լոյս կը տեսնեն ՉՈՐՍ ստուար գրքեր, (փետրվար, մայիս, օգոստոս, նոյեմբեր) որոնց համար

5 ր. ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 5 ր.

Լոյս տեսած Ա. Բ. և Գ. գրքերի հետ միասին՝ 8 ր.

Խմբագրութեան հասցէն՝ Սօլօլակ, Գուդօվիչա փող. № 7.

Օտար տեղերից դիմել՝ Тифлисъ, редакція „Гехарвестъ“

—◆—

Ծանօթ. Խնդրվում է այն անձերին, որոնց մօտ խմբագրութեանս հասանելի գումարներ կան, կամ որոնք չեն լրացրել իրանց բաժանորդավճարը՝ շտապեն ուղարկել. Մեր այս բազմածախս գործի յարատեւութիւնը սպասում է հայ գեղեցիկ գրականութիւնը և արուեստը սիրողների աջակցութիւնը՝ հանդէսը տարածելով աւելի լայն շրջաններում։

Խմբագրութիւն

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1911 Г.

На еженедѣльную общественно-педагогическую газету

ШКОЛА и ЖИЗНЬ

Съ ежемѣсячными приложеніями.

Въ книжкахъ приложеній, которыя за годъ составятъ около 80 печатныхъ листовъ, будутъ помѣщаться цѣльныя произведенія русскихъ и иностранныхъ авторовъ, старыя классическія, или выдающіяся новѣйшія, или касающіяся наиболѣе интересныхъ вопросовъ текущаго времени. Три книжки приложеній будутъ посвящены памяти Л. Н. Толстого, Н. И. Пирогова и работамъ извѣстнаго нѣмецкаго педагога Кершенштейнера. Въ числѣ приложеній—три сборника, спеціально посвященные нашей низшей, средней и высшей школѣ.

Газета издается по слѣдующей программѣ: 1) Руководящія статьи по вопросамъ: а) организаціи школы и школьнаго законодательства, б) общепедагогической теоріи и практики. 2) Статьи по различнымъ вопросамъ образованія и воспитанія. 3) Фельетонъ характеризующій по преимуществу внутреннюю жизнь школы или популяризующій различныя стороны знанія. 4) Обзоръ печати. 5) Хроника образованія: дѣятельность законодательныхъ учрежденій, правительства, мѣстнаго самоуправленія и т. д. 6) Хроника школьной жизни въ Россія и заграницей. 7) Обозрѣніе спеціальной литературы русской и иностранной. 8) Справочный отдѣлъ съ подотдѣломъ отвѣтовъ редакціи на запросы подписчиковъ.

Редакція газеты имѣетъ корреспондентовъ въ разныхъ городахъ Имперіи и спеціальныхъ корреспондентовъ въ Г. Совѣтѣ и Г. Думѣ.

Подъ общей редакціей Г. А. Фальборка.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:	на годъ	на 6 м.	на 3 м.
Съ доставкой и пересылкой въ города Имперіи:	6 руб.	3 руб.	2 руб.

Для учащихъ въ начальныхъ училищахъ допускается разсрочка по 1 р. за каждые 2 мѣсяца.

Газета выходитъ съ ноября мѣсяца. Пробные № № высылаются безплатно.

Подписка принимается: въ Главной Конторѣ, Петербургъ, Кабинетская, № 18, тел. 547—34, во всѣхъ почтово-телеграфныхъ конторахъ Россіи и въ книжныхъ магазинахъ.

Объявленія принимаются въ Главной Конторѣ газеты. Цѣна объявленій за строку нонпарели на первой страницѣ 60 коп., позади текста 30 коп.

3—1 Издатели: Н. В. Мѣшковъ и Г. А. Фальборкъ.

Типографія „ЭКОНОМІЯ“, Большая-Ванкская № 3.